

Original Article

Osmanlı kesici silahlarından bir form: Türk eğri kılıcı A form of Ottoman cutting weapons: Turkish curved sword

Hasan KORKMAZ^{1*}, İlhan ÖZKEÇECİ²

¹Kocaeli Üniversitesi, Değirmendere Ali Özbay Meslek Yüksekokulu, El Sanatları, Kuyumculuk ve Takı Tasarımı Programı, Kocaeli, Türkiye

²Yıldız Teknik Üniversitesi, Sanat ve Tasarım Fakültesi, Sanat Bölümü, İstanbul, Türkiye

MAKALE BİLGİSİ

Makale hakkında

Geliş tarihi: 19 Mayıs 2025

Kabul tarihi: 24 Ağustos 2025

Anahtar kelimeler:

Kesici silah, kılıç, Osmanlı kılıcı, Türk kılıcı, Türk eğri kılıcı.

ARTICLE INFO

Article history

Received: 19 May 2025

Accepted: 24 August 2025

Key words:

Cutting weapon, sword, Ottoman sword, Turkish sword, Turkish curved sword.

ÖZ

Ateşli silahların icadına kadar kullanılan çok sayıda silah türü, biçimi ve formu bulunmaktadır. Türkler için ise bu silahlar arasında hem İslam öncesi hem de sonrası dönemlerde kuvvetin ve iktidarın sembolü olarak kabul görmüş ayrı bir yeri ve önemi olan tür kılıçtır. Bu çalışmada, dünya tarihi boyunca hemen hemen tüm toplumlar tarafından kullanılmış en eski kesici silah formlarından biri olan kılıç formunun bir alt türü olan eğri kılıç, genelden özele bir indirgeme yapılarak seçkin örnekler üzerinden tanıtmaya çalışılmıştır. “Türk kılıcı”, olarak literatüre giren bu kılıçlara, daha iyi anlaşılması amacıyla “Türk eğri kılıcı” denilmiştir. Gerekli düzeyde tanınmayan bu eser niteliğindeki silahlara dikkat çekmek son derece önem arz etmektedir. Kendine has özellikleri ve karakteri ile diğer kılıçlar arasında fark yaratan, farklı coğrafya ve kültürlerdeki kılıçların gelişimini de etkileyen bu kılıç türünün öneminin az bilinir olması, bu çalışmanın katkı sunması hedeflenen temel sorununu teşkil etmektedir. Bu soruna katkı sunmayı hedefleyen çözüm ise; Türklerle adeta özdeşleşmiş olan bu kılıç türünün bilinirliğinin ve etki gücünün altının çizilmesi ile küçük de olsa dikkatleri üzerine çekmektir. Konu ele alınırken genel olarak kılıç adı verilen kesici silah formuna ait genel tanımlayıcı bilgilerin yanı sıra, tarihsel gelişimi, teknik özellikleri ile kültürel durumu hakkında merak konusu olan konulara da belli başlıklar altında kısaca değinilmeye çalışılmıştır.

ABSTRACT

There are numerous types, shapes, and forms of weapons that were used until the invention of firearms. For the Turks, however, among these weapons, the sword is a type that has a distinct place and importance, recognized as a symbol of power and authority in both pre-Islamic and post-Islamic periods. In this study, the curved sword, a subtype of the sword form—one of the oldest cutting weapon forms used by almost all societies throughout world history—has been attempted to be introduced through selected examples by making a reduction from general to specific. These swords, which have entered the literature as the “Turkish sword,” have been referred to as the “Turkish curved sword” in the belief that this will facilitate better understanding. Drawing attention to these weapons, which are akin to artifacts and not recognized at the necessary level, is extremely important. The fact that the significance of this sword type, which distinguishes itself from other swords with its unique features and character and also influenced the development of swords in different geographies and cultures, is not widely known constitutes the fundamental problem that this study aims to contribute to. The solution aimed at contributing to this problem is to draw even a small amount of attention by emphasizing the recognition and impact of this sword type, which has become virtually synonymous with the Turks. While addressing the subject, in addition to general descriptive information about the cutting weapon form called the sword in general, topics of interest such as its historical development, technical features, and cultural status have also been briefly touched upon under certain headings.

Cite this article as: Korkmaz, H., & Özkeçeci, I. (2025). A form of Ottoman cutting weapons: Turkish curved sword. *Yıldız J Art Desg*, 12(2), 53–70.

*Sorumlu yazar / Corresponding author

*E-mail address: hasankorkmaz79@gmail.com

GİRİŞ

Ateşli silahların icadına kadar kullanılan silahlara ait çok sayıda tür, biçim ve form bulunmaktadır. Osmanlı toplumunda Eslihâ-i Cârîha olarak adlandırılan kesici silahların en temel formları; kılıç, yatağan, meç, hançer, pala, kama, bıçak, balta ve teber gibi, kendi aralarında alt türleri de bulunan silahlardır (Eralp, 1993, s.57, Akdüz, 2011, s.6). Bu silahlar arasında hem İslâm öncesi hem de sonrası dönemlerde, kuvvetin ve iktidarın sembolü olarak da kabul görmüş ayrı bir yeri ve önemi olan tür ise kılıçtır (Öcal, 2019, s.17, Akdüz, 2011, s.7).

Dünya tarihi boyunca hemen hemen tüm toplumlar tarafından kullanılmış, en eski kesici silahlardan biri olan (Öcal, 2019, s.15) kılıç, kullanımında oluşabilecek yaralanma ve darbeleri bertaraf etmek için kalkan ve zırh gibi savunma araçlarının da gelişimini sağlamıştır. Ancak savaşçıyı koruyan bu araçların aynı zamanda yorarak güçten düşürmesi ve kılıcın rahat kullanımına engel teşkil etmesi, kılıç formunda da yeni arayışlara sebebiyet vermiştir (Öcal, 2019, s.15).

Atlı göçebe kültürden imparatorluğa uzanan süreç içerisinde, Türklerin ellerinden ve bellerinden hiç eksik etmedikleri kılıç, bir savaş aleti olma özelliğinin yanı sıra, kutsallık, egemenlik, bağımsızlık ve şeref (Acar, 2013, s.13) gibi zengin sembolik anlamlar da yüklenen bir nesne olarak Türk tarihi boyunca daima karşımıza çıkmaktadır (Tanrıbuurdu, 2012, 140-141).

Bu makale “Osmanlı Kesici Silahlarının Tasarım Formları ve Dekorasyon Özellikleri (TSM ve Askeri Müzeden Bir Kısım Örneklerle)” isimli doktora tezinden türetilmiş olup, tez konusuna dahil olan kesici silah formlarından biri olan kılıç formunun alt türlerinden biri olan eğri kılıç, genelden özele bir indirgeme yapılmak suretiyle seçkin örnekler üzerinden tanıtılmaya çalışılmıştır.

Farklı zaman ve topluluklarda farklı çeşit ve türevleri bulunan kılıçlar incelendiğinde, bu makaleye konu olan ve diğerleri arasından sıyrılarak “Türk kılıcı” olarak literatüre giren bu kılıçlara, daha iyi anlaşılması inancıyla “Türk eğri kılıcı” denilmiştir (Yıldız, 2020, s.63).

Tarih boyunca devletlerin ve medeniyetlerin kurulmasında, büyümesinde önemli görevler üstlenen silâhlara,

Türk toplumu kutsal (Eralp, 1993, s.1-2-9-10-13) ve etik anlamlar ihtiva eden, kimi zaman namus, kimi zaman adalet, kimi zaman da güç sembolü gibi manalar da yüklemişlerdir (Eralp, 1993, s.10). Çoğu zaman tutku olarak da karşımıza çıkan silâhlar, bu öneme layık bir şekilde üretilip son derece cazip ve eşsiz hale getirilme maksatları ile hemen hemen her dönemde gerekli özenle bezenerek maddi kıymetleri yanında, sanatsal bir değere de ulaştırılmaya çalışılmıştır.

Ülkemizde ve dünya müzelerinde bulunan koleksiyonların yanı sıra, özel müze koleksiyonlarda da varlığını sürdüren Türk eğri kılıçları tasarım ve dekorasyon özellikleri bakımından son derece yüksek sanat vasıfları ile yapılmış, pek çok çeşit ve özelliği barındıran örneklerle doludur (Şekil 1, 2). Literatürde belgesel kaynak teşkil etmesi bakımından artık her biri birer klasik olmuş ve gerektiği düzeyde tanınmayan bu eser niteliğindeki silâhlara dikkat çekmenin son derece önem arz ettiği düşünülmektedir.

Kendine has özellikleri ve karakteri ile diğer kılıçlar arasında fark yaratan Türk eğri kılıçları, farklı coğrafya ve kültürlerdeki kılıçların gelişimini de etkilemiştir. Arap yarımadası ve İran’da belirgin olarak gözlenen bu etki, Avrupa coğrafyasına kadar genişlemiştir (Yıldız, 2000, s.61). Öyle ki 1805 yılında Amerika’nın I. Berberi Savaşını sonlandıran zaferi nedeniyle Yüzbaşı Presley O’Bannon’a Karamanlı Hamit Bey tarafından bir anı hediyesi olarak verilmesi ile 1825 tarihinden günümüze değin Amerika deniz subaylarının Marines olarak bilinen seçkin birliklerinin subayları tarafından kullanılan merasim kılıçlarına da modellik ederek (Şekil 3) etkisi altına almıştır (Güler, 2019, s.239, <https://www.cebeyane.com>). Bu düzeyde etki sahasını geniş tutabilmiş bir türün bu etkisinin yeterince az bilinir olması, bu çalışmada katkı sunması hedeflenen temel sorununu teşkil etmektedir.

Bu soruna katkı sunmayı hedefleyen çözüm ise; Türklerle adeta özdeşleşmiş bu kılıç türünün bilinirliğinin ve etki gücünün altının çizilmesi ile küçük de olsa dikkatleri üzerine çekerek, araştırma kaynaklarına katkı sağlamanın literatüre kazandırılacak çalışmalarla mümkün olacağına inanılmasıdır.

Bu çalışmada XVI. yüzyılda gelişiminin zirvesine çıkarak olgunluk dönemi yaşayan Türk eğri kılıçları (Yıldız, 2020, s.62) mercek altına alınırken, genel olarak kılıç adı verilen kesici silah formuna ait genel tanımlayıcı bilgilerin

Şekil 1. Kını ile Türk eğri kılıcı, T.S.M. Env. No: 1/501 (Kaynak: M.S.İ.B. Arşivi, 2024).

Şekil 2. Kını ile Türk eğri Kılıcı, T.S.M. Env. No: 1/94 (Kaynak: M.S.İ.B. Arşivi, 2024).

Şekil 3. ABD Deniz Kuvvetleri Marines Birliği Merasim Kılıcı (Kaynak: <https://www.lakesidetrader.com/item.php?ID=32342> (Acceesed on April 26, 2025).

yanı sıra, tarihsel gelişimi, teknik özellikleri ile kültürel durumu hakkında merak konusu olan konulara da belli başlıklar altında kısaca değinilmeye çalışılmıştır.

TANIM OLARAK KILIÇ

Kâmûs-ı Türkî adlı eserde; “Ešliha-i carihadan en maruf silah ki, eğrice veya düz olup envâ-ı kesîresi vardır ve kının-da olduğu halde kayışla bile takılır.” şeklinde tanımlanmakta olan kılıç; yakın mesafeden kesme ve saplama hareketleri yapabilen bir silahtır (Yıldız, 2020, s.62-63).

Dîvânü Lugâtî't-Türk'de kılıç ismi ile geçen bu silah, (Atalay, 1985, C.I, s.359) bazı Türk lehçelerinde kılınç, kılıc, kilis, kiliş gibi adlarla anılmakla beraber, Osmanlıca ve Farsça'da şemsîr (Bozkurt, DİA. 25. C., s.405) veya tiğ (Yıldız, 2020, s.63), Arapça'da da “helak etmek” manasına gelen seyf (Bozkurt, a.y.) veya hüsam (Yıldız, 2020, s.63) gibi isimlerle de anılmaktadır (Bozkurt, a.y.).

Arapça ve Farsça'da kılıç için özel adlandırmalar kullanılırken, dünya literatüründe ise bizzat Türklerin geliştirdiği ve kendisine özgü form ve biçime sahip olan, kesici silaha kılıç (kılıc, kilij, kilitch, qilich, vb.) ismi verilmektedir (Horoz, 2013, s.42). Diğer kesici silahlardan 40 santimetre üzerindeki ölçüsü ile ayrılan, düz ve eğri olarak iki guruptan oluşan kılıçların (Bozkurt, a.y.) karakteristik eğri olanı, klasik form olarak kabul görerek Türk Kılıcı olarak isimlendirilmiştir (Bozkurt, a.g.e., s.406, Horoz, 2013, s.42, Yıldız, 2020, s.63).

Kılıcın Başlıca Bölümleri

Kılıç; kabza (kabze (Bikkul, 1962, s.24), balçak (korkuluk, gard (Özer, 1971, s.1) taban (demren, temren, timur, namlu, (Özer, 1971, s.1) ve kın adı verilen dört temel bölümden oluşmaktadır (Yıldız, 2020, s.66) (Şekil 4).

Kabza: Bu kelime Arapça olup, avuç, avuç dolusu, pençe, tutacak yer, bir tutam (Öcal, 1971, s.24) gibi anlamlara gelen, tutmak, avuca almak anlamını taşıyan fiilden türetil-

Şekil 6. Eğri Kılıç, TSM Env. No: 1/95 (Kaynak: M.S.İ.B. Arşivi, 2024).

Şekil 7. Burma Kılıç, TSM Env. No: 1/93 (Kaynak: M.S.İ.B. Arşivi, 2024).

Şekil 8. Zülfikar Kılıcı, TSM Env. No: 21/136 (Kaynak: M.S.İ.B. Arşivi, 2024).

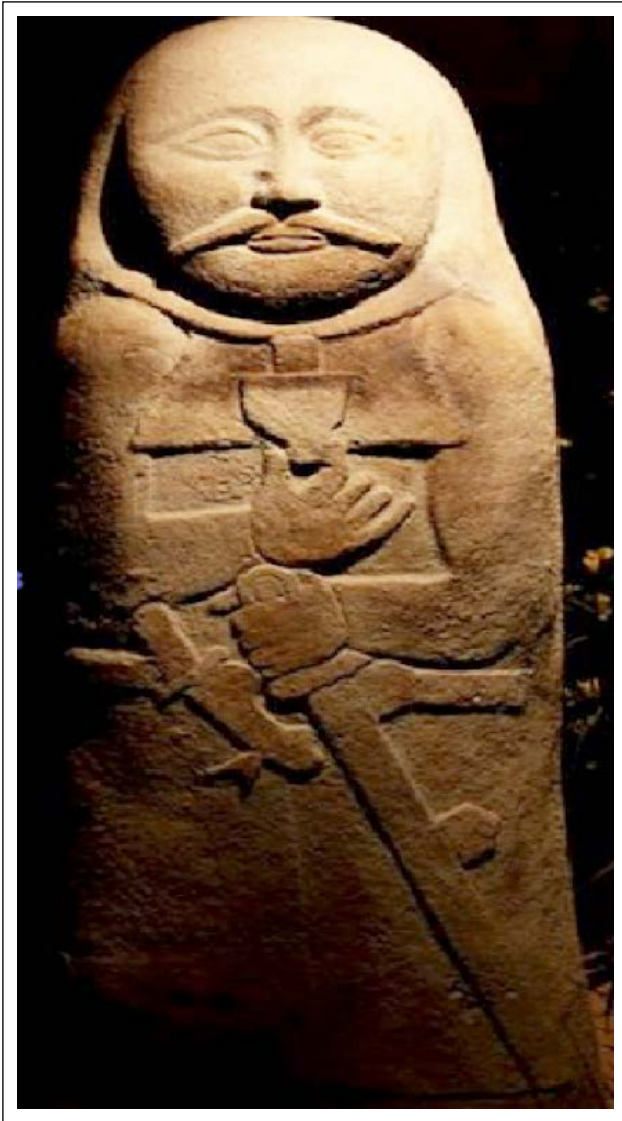

Şekil 9. Kın, T.S.M. Env. No: 1/499 (Kaynak: M.S.İ.B. Arşivi, 2024).

Çoğu zaman bir ayet, dua veya besmele gibi, hat yazıları ile bezenen namlularda, tezyinat bakımından yoğun işçiliklerin bulunduğu bitkisel, hayvansal ya da geometrik desenlerin işlendiği görülmektedir. Bunlara ek olarak kılıcı yapan ustaya ait mühür de yine namlu üzerinde bulunabilmektedir (Yıldız, 2020, s.70).

Kın: Kılıca kullanılmadığı zamanlarda mahfaza görevi üstlenerek koruma sağlayan, ahşap veya metalden yapılmış kılıfa kın denilmektedir (Aydın, 2012, s.53). Ahşap veya metalden yapılan kınların ana gövdesi genel olarak deri veya bazen kadife kumaş, altın ve gümüş gibi malzemelerle yapılmıştır (Yıldız, 2020, s.70). Kınların kılıç giren ağız kısmında, kılıcın kına girme sırasında zarar almasını sağlayan 10–12 cm. uzunluğunda metal bir plaka

olup, buna ağızlık denilmektedir. Kının diğer uç kısmı da yine 5–6 cm uzunluğunda bir plaka ile kapatılmış olup, bu kısma da çamurluk adı verilmiştir. Görevi kılıcın sivri ucunun korunmasını ve kını delmesini önlemektir. Kının orta kısmında ise kını çevreleyen metal plaklar ile yapılmış halkalar bulunmakta olup, bunlar da bilezik olarak isimlendirilmiştir. Taşıma halkalarının bağlı olduğu yer, bilezikler ve ağızlık kısımlarıdır (Şekil 9) (Erapl, 1993, s.63). Kullanıma bağlı olarak yıpranan kınların farklı zamanlarda tamir ve bakım görenleri ait olduğu kılıçtan dönemsel farklılıklar gösterebilmektedir (Yıldız, 2020, s.70). Neyamgerân denilen kın ustalarının, kılıç yapan ustalardan ayrı oldukları ve kendilerine ait teşkilat ve atölyelerinin olduğu da bilinmektedir (Ünsal, 1966, s.65).

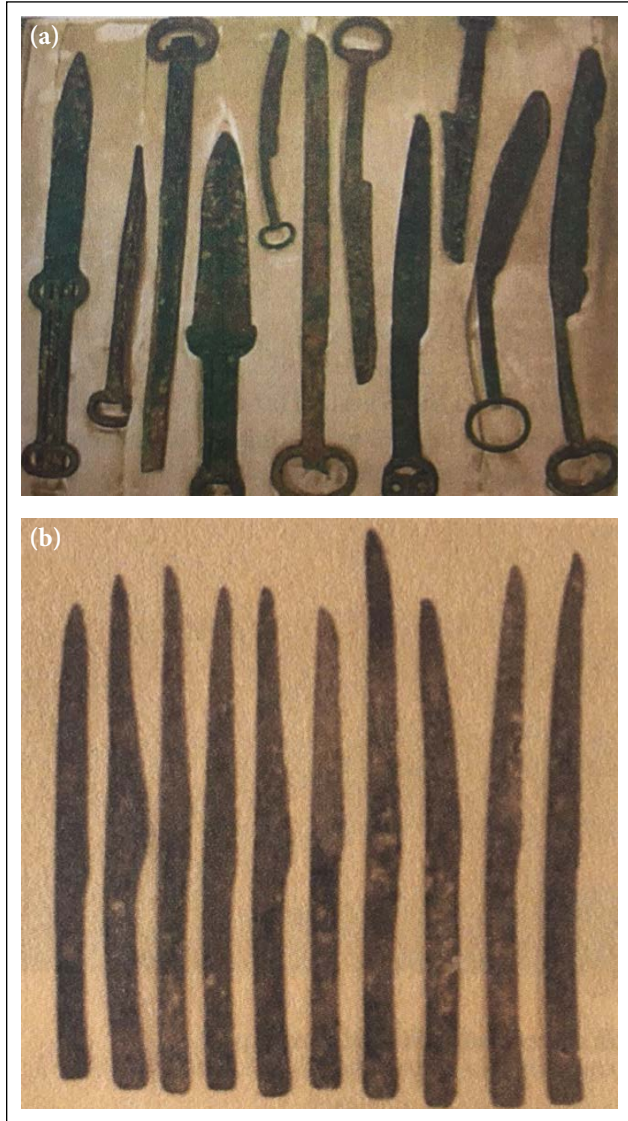

Şekil 10. Doğu Türkistan Bortala bölgesi Balbal heykelinde kılıç [Kaynak: <https://tarihvearkeoloji.blogspot.com/2020/10/turcae-turks-scythians.html> (Accessed on April 28, 2025)].

TÜRK KILICININ KISA TARİHİ

Her toplumda ayrı değerler yüklenen kılıcın egemenlik ve bağımsızlık kavramları ile özdeşleşmesinden kaynaklanan özel bir yeri ve değeri bulunmaktadır (Aydın, 2012, s.55). Kılıcın geçmişine ait izler arandığında, bu nesnenin geçmişinin insanlık tarihi kadar eski olduğu (Eralp, 1993, s.4), arkeolojik buluntular ve tarihi vesikalardan anlaşılmaktadır (Yüksel, A.- Güven O. s.109/Akay-Tekin, 2019, s.109-128). Eğri Türk kılıcının öncü tipi sayılan en eski kılıçların M.Ö. II-I. yy. tarihli Altaylarda bulunan Kudırge ve Katanda Kurgan mezarlarından çıktığı da bilinmektedir (Bozkurt, a.g.m., s.406).

Orta Asya'da çokça bulunan ve ismine Balbal denilen mezar heykellerinin çoğunun iki kayışla bellerine kemerle bağlanan kın içerisinde kılıç kuşandıkları, (Şekil 10) Altay, Tuva, Moğolistan ve Issık-Göl bölgelerinde de bu heykellerin çokça olduğu görülmektedir (Bozkurt, s.406, Aydın, 2012, s.55). Çinliler ile Türkler arasında gelişen ticaret iliş-

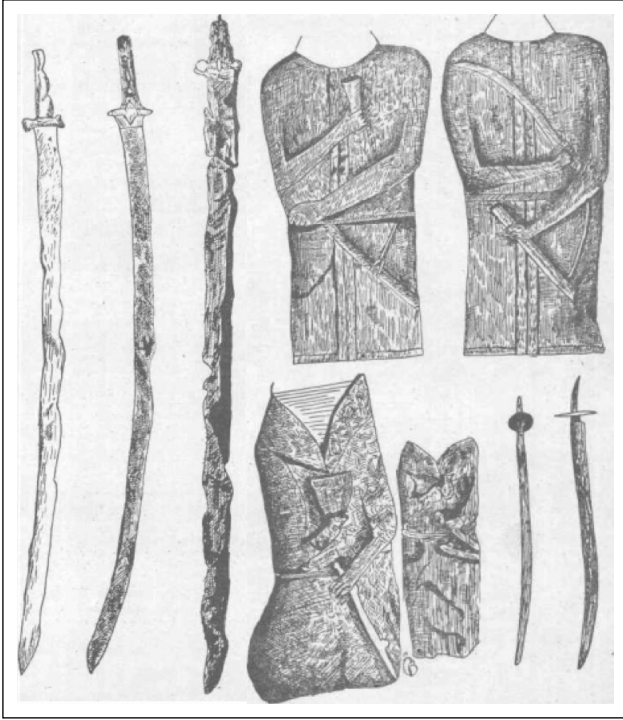

Şekil 11. Ordos kazılarında bulunan çeşitli kesici silahlar (Kaynak: Baykara, 2019, s.68,84).

kilerinde Hunlardan satın alınarak Çin'e götürülen ürünlerden birinin de kılıç olduğu eski Çin belgelerinden anlaşılmaktadır (Aydın, 2012, s.55).

İskit ve Hunlar döneminde Türk eğri kılıcının atası sayılabilecek bir kesici silah olan kamaların, çeşitli boy ve yapıda imal edildiği bilinmektedir (Şekil 11a). Kuzey Çin ve Ordos bölgesinde yapılan arkeolojik çalışmalarda çokça bulunan bu kamaların iki yüzü keskin, uzunlukları 25–30 cm aralığında, namlu enleri ise 2,5–3 cm arası değişiklik göstermektedir (Şekil 11b). Bu dönem kamalarında kabzaların genel olarak düz olup balçak kullanıldığı da eldeki verilerden anlaşılmaktadır.

Genellikle okçu olan Hunların kullandıkları savaş teknikleri bakımından ikinci planda olan kamalar, kılıçlara nazaran daha kısa bir yakın savaş silahı olmuştur. Dönemin özelliği olarak bronzdan imal edilen bu silahların çeliğe nazaran daha ağır oluşu, kamaların boylarının kısa olmasının ikinci bir sebebi olarak da değerlendirilmektedir (Yıldız, 2020, s.72,73). Bronz yerine demirin kullanıma

Şekil 12. Avar ve Göktürk kültür çevresi kılıçları (Kaynak: Ögel, 1948, s.439, 445).

başlaması ile bu tür kamalarda azalma yaşanmıştır (Horoz, 2013, s.44). Hunlara ait Avrasya bölgesinden bulunan mezarlardan çıkan çeşitli kılıçların kabzalarının metal, cam ve değerli taşlarla bezeli olduğu da bilinmektedir (Yıldız, 2020, s.75).

İlk örnekleri Hun döneminde görülmeye başlayan eğri kılıçların tarihi gelişim sürecinde Avar ve Göktürk (Şekil 12) devirlerinden başlayarak veri elde etmede zaman zaman kopukluklar olsa da bu tür kılıçlara ait son örneklerin ilk Müslüman Türk devleti olan Karahanlılar dönemine atfedilen, Stroski Kurganında bulunan eserler olup (Bozkurt, a.y.), Osmanlı dönemine kadar devam ettiği de görülmektedir (Yıldız, 2020, s.62).

Güney Rusya üzerinden Avrupa'ya giden Türk kavimleri ile İslâm'ı kabul edip, bu kültürü benimseyen Türklerin savaş aletleri aynılık taşımaktadır. Selçuk ve Atabeylere ait kılıçlar da yine aynı tiptedir. Osmanlı'nın Kayı Kabilesinin izlerini taşıyan kılıçları ise Çağatay, Timur ve oğullarının çağına ait kılıçlarla aynı gelişimim süreçlerine sahiptir. Bunlarla birlikte Babür ve oğulları döneminde de Türk Kılıcı formunun mevcut olduğu, bu kılıçların menşei itibarıyla Orta Asya'ya bağlı olarak gelen Oymaklar aracılığı ile getirildiğinin bir göstergesidir (Ögel, 1948, s.458-459).

Batıda kullanımı düz kılıç kadar yaygın olmayan eğri kılıçların, Orta Çağ'da İslâm Kılıcı, Arap Kılıcı daha çok da Türk Kılıcı ismiyle ünlendiğine ve Yakındoğu'da ortaya çıkarak yaygınlaştığına inanılmaktadır (Bozkurt, a.g.m., s.406).

Selçuklu dönemine ait olduğu herhangi bir örneğe rastlanmamasına (Genç, 2016, s.1,3) rağmen, Hisart Canlı Tarih ve Diorama (İstanbul) müzesinde Selçuklu kılıçları olarak sergilenen ve henüz bilimsel olarak ispatlanma

süreçlerinden geçen 11 adet kılıç olduğu, Restoratör - Konservatör Uğur Genç tarafından bildirisi olarak yapılan inceleme makalesinde tanıtılmaktadır (Şekil 13). Ayrıca bu makale Harbiye Askeri Müzesinde bu 11 kılıçla aynı kaynaktan alınan bir diğer Selçuklu kılıcı olabilecek bir kılıçla beraber, Konya Karamanoğlu Müzesinde Selçuklu kılıcı olarak teşhir edilen iki kılıcın daha ortaya çıktığını ve bunların hepsinin bir proje olarak inceleneceğinden de bahsetmektedir. Bahattin Ögel'de makalesinde Orta Asya'da geliştirilen eğri kılıcın Selçuklular ve sonrasında Osmanlılar tarafından geliştirildiğinden bahsetmektedir (Ögel, 1948, s.442).

Osmanlı'nın erken dönemlerine (XIII. ve XIV. yy.) ait kılıçlardan günümüze ulaşmayı başarmış bilinen en eski kılıç, bugün Harbiye Askeri Müzesinde 1564 Env. No ile segilenen Köse Mihal'e ait kılıçtır. Bu eser dışında günümüze ulaşan başka eser bulunmayışı bu dönemleri kısmen karanlıkta bırakmaktadır (Yıldız, 2020, s.89). Bu durum iki sebebe dayandırılmaktadır. Bunlardan ilki; çelik hammaddenin bulunmasında yaşanan zorluk dolayısı ile eldeki kılıçların tekrar dönüşüm maddesi olarak kullanılmasıdır. İkincisi sebep ise; Fetihten sonra Bursa ve Edirne'de bulunan eski Osmanlı saraylarındaki kılıçların İstanbul'a getirilmemesi ve zamanla zayı olması, (Aydın, 2011, s.70, Horoz, 2013, s.51) günümüze ulaşmama nedenleri olarak düşünülmektedir.

Esas formunu 15. yüzyılda geliştiren Türk kılıcının, 16. yüzyılda zirve noktaya ulaşarak mükemmel halini aldığı, kılıçlarda kitleden çok formun öne çıktığını ve namlu bölümünün küçülerek hafifletildiği, çağının bir özelliği olarak dikkati çekmektedir (Şekil 14).

Kabza formlarındaki orijinal görünümün 18. ve 19. yüzyıllarda yapılan onarım çalışmalarında aslının dikkate alınmayarak yapıldığı ve topuz biçiminde (Tabanca kabza- lı ve armudi (Yıldız, 2020, s.93) kabzaların uygulandığı da dikkati çekmektedir (Aydın, 1996, s.63) (Şekil 15).

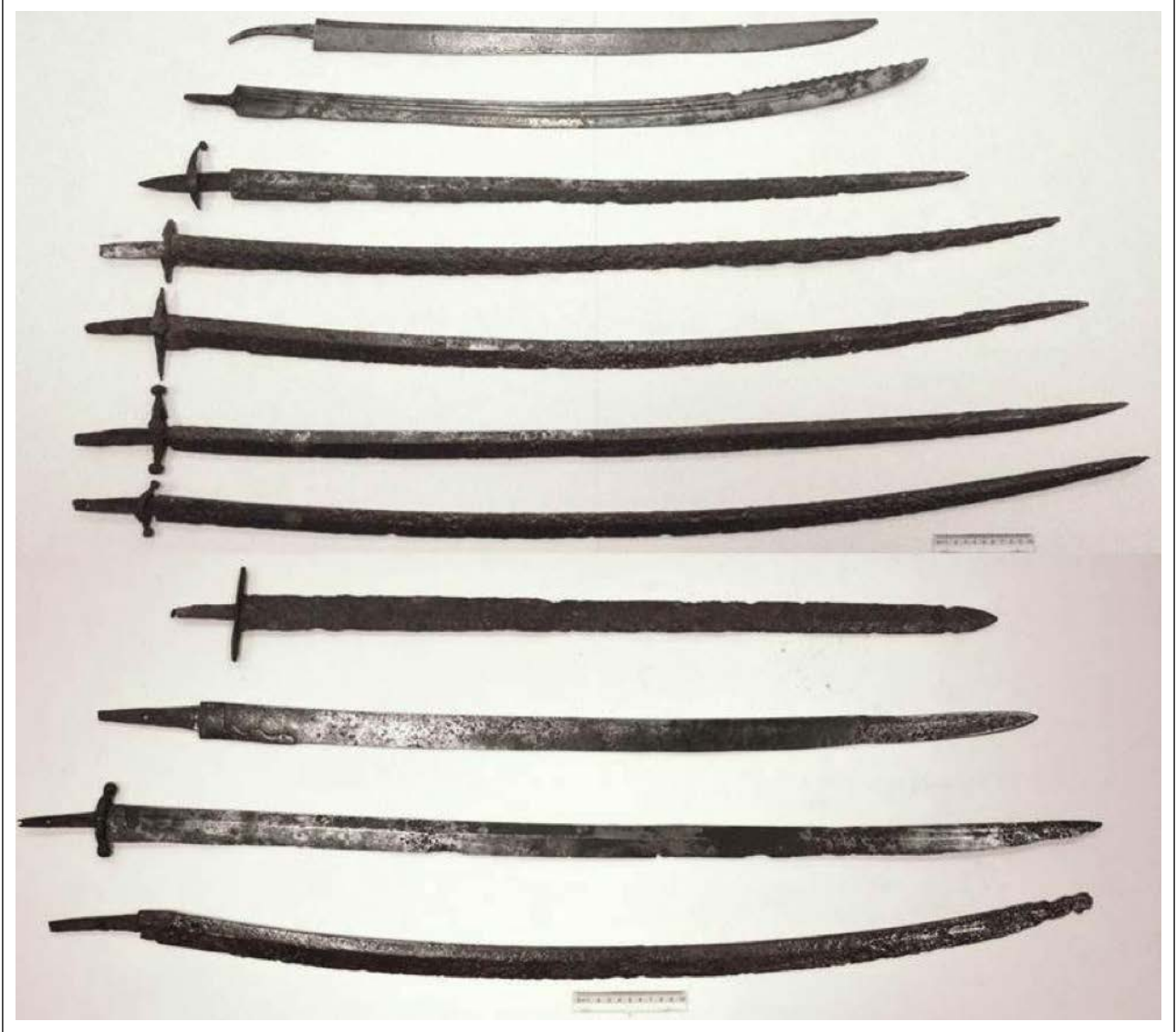
19. yüzyılda Avrupa etkilerinin görüldüğü Türk kılıçlarının, orijinal formlardan oldukça uzaklaştığı görülmektedir (Şekil 16).

Tarihsel süreç içerisinde kazanmış olduğu karakteristik özelliği ile İran'dan Arap yarımadasına ve hatta Avrupa'ya kadar geniş bir coğrafyayı etkileyen Türk kılıcı, (Şekil 17) farklı kılıç türlerinin de gelişimlerine katkı sağlamıştır.

Düz kılıç kullanımının yaygın olduğu coğrafyalara Türklerin intikali ile düz kılıç kullanımında azalmalar olmuştur. İran bölgesine gelen Selçuklular tesiri ile bu bölgeye özgü Şemşir denilen eğri kılıç türünün ortaya çıktığı da bilinmektedir (Şekil 18).

İsmine Karabela (Şekil 19) denilen yeni bir tür eğri kılıcın da yine Türklerin tesiri ile Doğu Avrupada popüler olduğu bilinmektedir (Yıldız, 2020, s.61).

19. yüzyıldan itibaren Türk kılıcının tipolojisinden bahsetmek söz konusu değildir. Bunun nedeni Avrupada gelişen sanayileşmeyle beraber, kılıç üretiminde makineleşen seri üretimin kullanılmasıdır. Osmanlı'nın son dönem silahlarını Avrupadan ihraç etmesi, yerel üretimde tahribata neden olurken 1850'lerden sonra Türk kılıçcılığının yok olmasına da sebebiyet vermiştir (Tekir, 2019, s.195).

Şekil 13. Hisart müzesindeki Selçuklu dönemine atfedilen kılıçlar (Kaynak: Genç, 2016, s.17).

Şekil 14. Kanunu Sultan Süleyman'a ait eğri kılıç, T.S.M. Env. No: 1/95 (Kaynak: M.S.İ.B. Arşivi, 2024).

BİR RİTÜEL UNSURU OLARAK KILIÇ

Türk kültürüne bakıldığında kılıç denilen silahın işlevsel özelliğinin yanı sıra kültürel yaşamın önemli bölümünde de kendine bir yer bulduğu görülür. Bunlar arasında evlenme törenlerinde, senet olarak kılıç verilmesinde, tahta çıkma törenlerinde (kılıç kuşanma töreni), isim olarak bey ve hakanlara verilmesinde, hediye unsuru olarak (Şerefi temsil etmede), savaş mağlubiyetinde (düşman boynuna asarak), kılıç hakkı denilen tımar teşkilatı ödemelerinde,

ölçü uzunluk birimi olarak kullanılmasında, atasözlerinde, folklorik oyunlar gibi pek çok alanda karşımıza çıkmaktadır (Özer, 1971, s.13-19).

Ateşli silahların kullanılmaya başlaması ile XVIII. yüzyıldan sonra kılıç imalatının gerilediği ve sadece törenlerde kullanılan bir aksesuara dönüşerek mülki ve askeri yetki verilmiş kişilere görevlerinin öneminin bir sembolü olarak hediye edildiği de kaynaklardan anlaşılmaktadır (Bozkurt, a.g.m., s.407).

Şekil 15. Tabanca kabzalı veya armudi kabza örneği, T.S.M. Env. No: 1/478 (Kaynak: M.S.İ.B. Arşivi, 2024).

FORM VE FONKSİYONEL BAKIMINDAN TÜRK EĞRİ KILIÇI

Kökenleri İspanya'ya dayandırılan Roma İmparatorluğunun Gladius Hispanensis (Şekil 20) isimli kılıcı, batının klasik düz kılıçlarına kaynaklık etmektedir. Bu düz kılıçlar ile eğri kılıçlar arasındaki en temel fark ise; düz kılıçların iki tarafı keskinken, eğri kılıçların kavisli ve tek tarafının keskin oluşlarıdır. Yakın dövüş kullanımlarında son derece etkin olan 56–76 cm arasındaki düz kılıçlar, atlı savaş esnasında oldukça kullanışsız olmuşlardır. Düz kılıçların Orta Çağ'da şövalyeler tarafından at üstünde çift elle kullanım imkânı sağlayan, boyları 75–100 cm çeşitleri olsa da, kontrolün sağlanması noktasında hep negatif etki göstermişlerdir (Öcal, s.19-21). Hem büyük hem ağır oluşları düz kılıçlarda fazlaca güç kullanımı gerektirirken, eğri kılıçlardan ise az güç kullanımı ile çok daha etkili etkiler almak mümkün olabilmektedir (Öcal, s.19-21). Kılıcın darbe etkisini yüksek tesirde olmasının temel sebebi, uygulanan gücü kavisli bölgede toplayarak kesici kuvvetin artmasını sağlamasıdır (Güler, 2019, s.231).

Ağır ve kullanım zorluğu olan düz kılıçlar göre daha avantajlı olsalar da, eğri kılıç kullanımı özel ustalık ve eg-

zersizlerle mümkündür (Bozkurt, a.g.m., s.406). Hafifliği, gücü, çeliği ve kullanım zorluğu gibi kendisine özgü karakteristiği ile bilinen Türk eğri kılıcının bu nitelikleri, onun merak ve ilgi duyulan bir silah olmasındaki temel sebeplerdir (Yıldız, 2020, s.61). Türklerin kılıç kullanımı konusunda son derece mahir oldukları da bilinmektedir (Aydın, 2012, s.62).

Baytarlık, binicilik ve avcılık konularını ele alan “Kitab-Tuhfet-al Muluk val- Salatin” adlı eserinde şöyle bahseder kılıçtan Emir Hacib Aşık; “Silahlardan hiçbir, kılıç kadar üstün vasıflar taşımaz. Kılıç, silahların hepsinden daha kesici olup, onların başıdır. Bir kimse ister ata binmesini bilsin ister bilmesin, kılıç kullanır. Bir muharip, ihtiyarladıktan sonra da izzet ve şerefinden ötürü, kılıcını elinde tutar. Gençler ise şerefi, izzeti onunla kazanırlar. İnsanlar onun gölgesine, himayesine sığınurlar. Karada, denizde, darlıkta, bollukta, o sadık bir dosttur. Rüzgârlı havada, mızrak gibi kullanılması zorlaşmaz. Yahut ok gibi hedefinin yanından geçmez. Binaenaleyh hiçbir silah kılıçtan müstağni kalamaz. Kılıç ziynetlerin en güzeldir” (Aydın, 2012, s.62).

Türk eğri kılıcı olarak tanımlanan bu özel formun karakteristik ve işlevselliğini belirleyen üç temel bölümü kabza başı, yalmanı (ters ağız) ve eğri namlusudur (Yıldız, 2020, s.63). Kullanım esnasında elden kaymayı engellemek için kabza başı da namlu ile paralel olarak bir eğim almıştır (Yıldız, 2020, s.63). Kılıç kuyruğu denilen, kabzanın içinde kalan namlunun uzantı kısmının iki şekilde oluşu görülmektedir. Bunlardan birincisi namlu ile aynı doğrultuda düz (Şekil 20), diğeri ise namlu kısmı ile belli bir açı yapacak şekilde olan örneklerdir. Bu açı verme işlemindeki maksadın, kullanım yönünden eğri kılıçlara nazaran daha dezavantajlı olan düz kılıçlara sonradan kazandırılan bir özellik olduğu ve bileğe binen ağırlığı daha dengeli hale getirerek kullanımda eğri kılıç etkisini yakalamak olduğu düşünülmektedir (Özer, 1971, s.3). T.S.M'de yer alan düz namlulu mukaddes kılıçlarda da bu sap eğriliğini görmek mümkündür (Şekil 21).

Osmanlı dönemine ait en eski kılıç olarak bilinen TSM Env. No: 1/90 ve numarada kayıtlı olan Fatih Sultan Mehmed'e ait kılıçta namlu kısmının henüz gerekli eğrilikte gelişimini tam sağlamamış olmakla beraber, kabza kısmında bu bahsedilen eğimi görmek mümkün-

Şekil 16. 19. yüzyıl Avrupa etkilerinin görüldüğü Türk kılıcı, T.S.M. Env. No: 1/2895 (Kaynak: M.S.İ.B. Arşivi, 2024).

Şekil 17. 20. yy. İngiliz Kılıcı, T.S.M. Env. No: 1/10746 (Kaynak: Ayhan, 2011, s.116).

Şekil 18. Şemşir kılıcı, T.S.M. Env. No: 1/457 (Kaynak: M.S.İ.B. Arşivi, 2024).

dür (Şekil 22). Bu arayış namlu kısmındaki eğriliğin ideal seviyesine ulaşması ile kabza eğriliklerinin tekrar düz hale geldiği de gözlemlenmektedir.

Rakibe karşı ani ve önlemesi zor bir hamle imkânı sağlayan namlu eğimi ve buna mukabil yalman olarak (ters ağız) bilinen kısmın rakibi kendine çekerek tahribat boyutunu arttıran ters kesiş (backcut) hamlesi, eğri formun imkân sağladığı karakteristik bir teknik özelliğidir. Dışbükey

namluya sahip bu kılıçlarda temas ettiği bölgede yarma yüzeyinin uzaması ve kesme kalitesi artarken namlunun ağız dayanımı da artmaktadır (Yıldız, 2020, s.64). Düz kılıçlarda darbe bir noktada toplanırken eğri kılıç darbesinde bu tesir noktasal olmaktan ziyade bölgesel bir kesige de sebebiyet vermektedir. Böylece silahın alacağı hasar minimuma indirilmiş olurken, rakibi daha çok yaralayıcı darbelerle bertaraf etmek daha mümkün hale getirilmiştir (Şekil 23).

Şekil 19. Doğu Avrupa Karabela kılıcı, T.S.M. Env. No: 1/2691 (Kaynak: Ayhan, 2011, s.114).

Şekil 20. Roma kılıcı Gladius Hispanensis [Kaynak: <https://www.worthpoint.com/worthopedia/genuine-ancient-proto-roman-gladius-1728029461> (26.04.2025)].

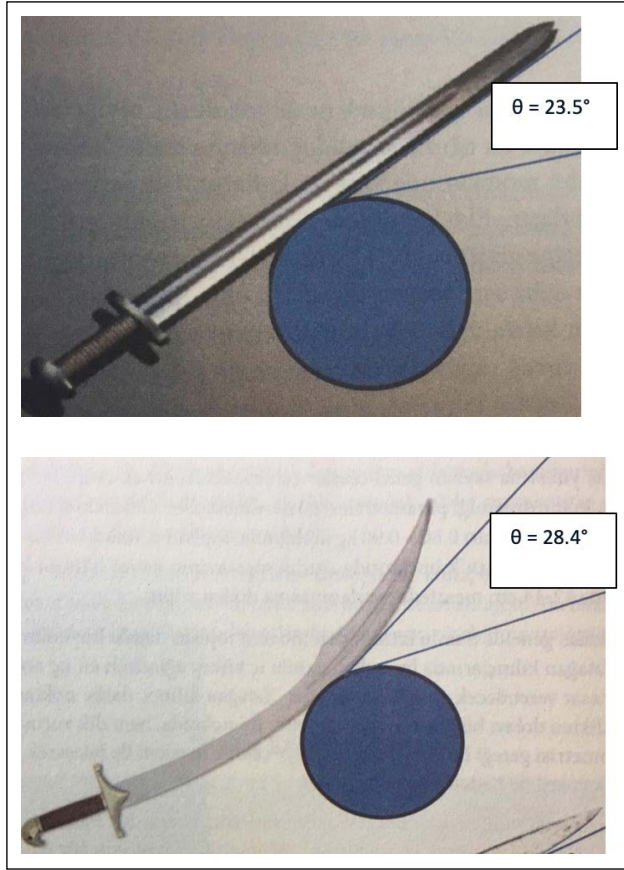
Şekil 21. Kabzası eğimli olan düz namlulu kılıç, T.S.M. Env. No: 1/207 (Kaynak: M.S.İ.B. Arşivi, 2024).

Şekil 22. Fatih Sultan Mehmed'e ait kılıç, T.S.M. Env. No: 1/90 (Kaynak: M.S.İ.B. Arşivi, 2024).

Kılıçla yapılan yakın temaslı vuruşmalarda rakibe en kısa yol olan doğrusal saplama hamlesinin düz kılıçlar ile etkisi daha fazla iken, bunun yerine eğri kılıçların tercih edilmesindeki temel öncelikli amacın, rakibi kol ve bacak bölgelerinden yapılacak kesiklerle etkisiz kılmak ve asıl ölümcül tesire kendini koruyarak hazırlamaktır. Darbe es-

nasında belli bir açı ile temas ettiği noktaya çarparak artan momentum ile genişleyen kesit alanı oluşturması önemlidir. Kısaca hedefe belli bir açı ile vurabilme imkânı sağlaması temel prensiptir (Şekil 24). Bununla birlikte bu eğim mukavemeti de artıran etkenlerden biridir (<https://www.cebehane.com/pgs/namlu-dinamigi-uzerine.html>).

Şekil 23. Düz ve eğri kılıcın kesme dinamikleri (Kaynak: Baykara, 2019, s.171,172).

KILIÇ YAPIMINDA KULLANILAN MADDELER

Kemik, balık dişi, deri kaplama, altın, gümüş, demir ve kıymetli taşların kullanılması ile meydana getirilen (Aydın, 2012, s.78, Aydın, 2007, s.29) bu eserlerin malzeme türüne göre bir tekniğin kullanımı ile essiz görünüm sergileyen eserler üretilmiştir.

Başta pota çeliği/polat(bulat) çeliği, Şam çeliği (Dımışk) olarak adlandırılan ve kılıç yumurtası olarak tanımlanan çelik külçesinin kılıç şekli alana değin dövülmesi ile oluştu-

ru lan bu silaha, çeşitli formüller kullanılarak yapılan sertleştirme işlemine kılıca su verilmesi denilirdi (Bikkul, 1957, s.37) (Şekil 25).

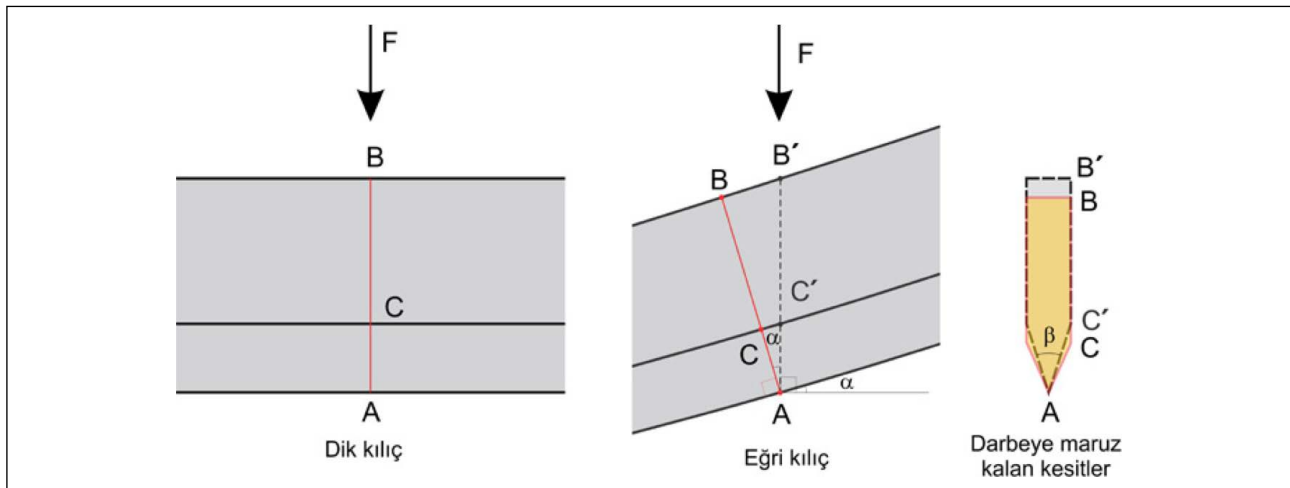
Kılıç ustalığında en namılı olanların Türkler ve İranlılar olduğu, bilhassa Türklerin çeliğe su vermede mahir oldukları Çin kaynaklarında geçmektedir (Bozkurt, a.g.m., s.407). Kılıç yapan ustalara Şemsîrîkâr denilmektedir (Bozkurt, a.y.). Osmanlı padişahlarının kılıcın gelişimi için gerek İslam coğrafyasından gerekse Balkanlar ve Avrupadan dahi çeşitli ustaları getirerek kılıcın formunun geliştirilmesine gayret gösterdikleri bilinmektedir (Akdüz, 2011, s.7).

KILIÇ SÜSLEME TEKNİKLERİ

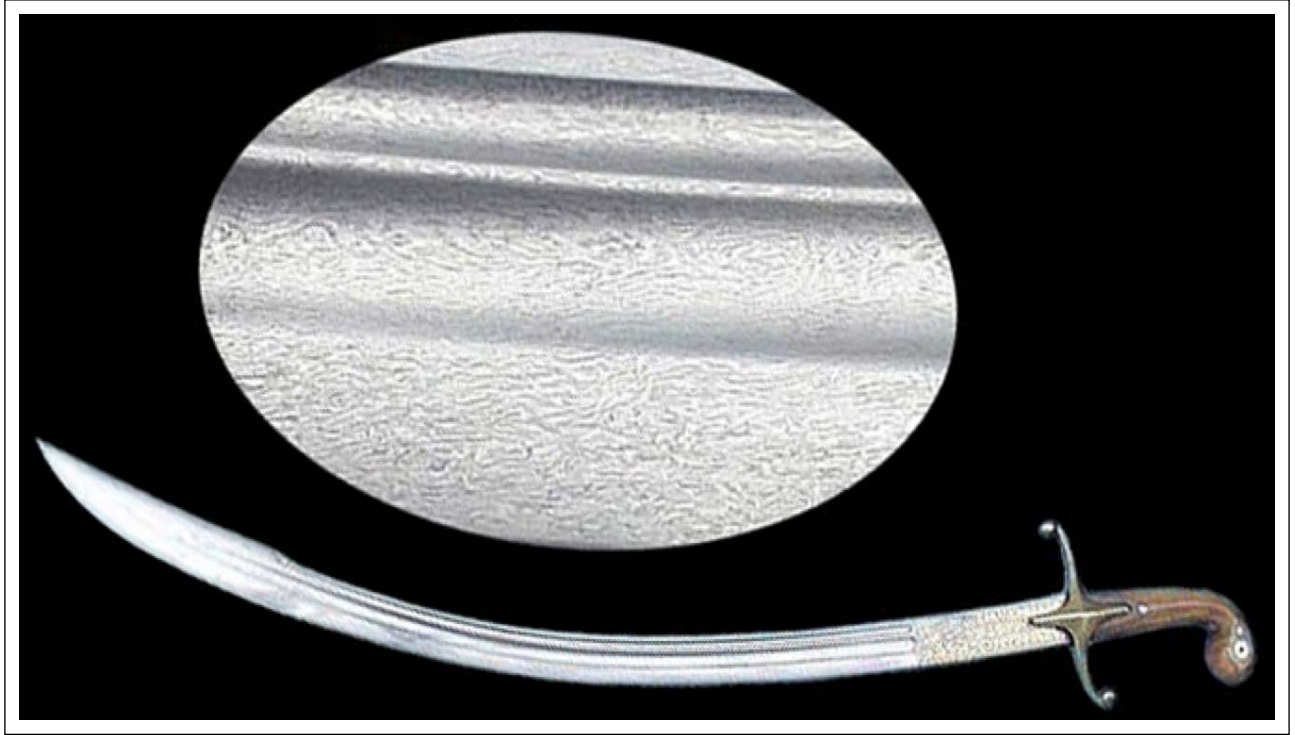
Türk kültürünün maddeleşmiş bir temsilcisi olan kılıç (Özer, 1971, s.63) üzerlerinde yer alan süslemelerle de kendilerine atfedilen sembolik etkiye pozitif katkılar sağlamıştır. Bakıldığı zaman hayranlık uyandırarak insanda güzellik ve estetik duygusunu harekete geçirmekte büyük etki sağlayan tezyini unsurların tatbikinde çeşitli teknik ve usullerin uygulandığı görülmektedir.

Silahlı sadece bir savaş gereci olmaktan öteye bir sanat eseri niteliği kazanmasına büyük katkıda bulunan bezemelerin yapımında kullanılan başlıca teknikler arasında; Çalma ve Kazıma (Hâk), Kabartma (Repousse), Kalıpla Kabartma (Stampa Basma), Delik İş (Ajur, Kesme), Telkâri (Filigre) ve Granüle, Kakma, Savatlama (Niello), Taş Yerleştirme (Murassa), Çakma (Küftgâri), Altın Sıvama (Tombak) ve mine (emaye) gibi farklı temel maden sanatı süsleme tekniklerinin kullanıldığı görülmektedir (Eralp, 1993, s.179, Erginsoy, 1978, s.32-48).

Kılıçlar üzerindeki teknik ve çeşitlilik göz önüne alındığında, bir kılıcın yapımının bir kişiye ait olmadığı anlaşılmaktadır. Kolektif bir çalışma ürünü olan kılıçların yapımında kılıç ustalarının (Seyfiye ocağı), devrin hattat, sedefkar, kuyumcu ve nakkaşlarının hep birlikte çalıştıklarını göstermektedir (Aydın, 2012, s. 78, Eralp, 1993, s.179). Kullanılan tezyinatın diğer süsleme alanlarındaki tezyinatla üslup bakımından uyumluluk sağlaması nakkaşhanelerin (Aydın, 2007, s.37) bu üretim sürecinin içerisinde olduğunun da göstergesidir.

Şekil 24. Eğri kılıcın vuruş açıları (Kaynak: Acar, 2013, s.15).

Şekil 25. Dımışki çelikten yapılmış kılıç ve detayı [Kaynak: <https://www.cebehane.com/pgs/dimiski-efsanesi.html> (Accessed on April 26, 2025)].

Şekil 26. Sultan II. Selim'in Kılıcı, T.S.M. Env. No: 1/496 (Kaynak: M.S.İ.B. Arşivi, 2024).

Şekil 27. Kanuni Sultan Süleyman'ın kılıcı, T.S.M. Env. No: 1/478 (Kaynak: M.S.İ.B. Arşivi, 2024).

Sultan II. Selime ait olan bu kılıç 1569–70 tarihli dir. Uzunluğu 92 cm olup, namlusu çelik, balçağı demir kabzası ise boynuzdan imal edilmiş, tezyinatında ise altın ve firuze kullanılmıştır. Kılıcın bir yüzünde kelime-i tevhit diğer

yüzünde ise Ashab-ı kehf isimleri bulunmaktadır (Ayhan, 2011, s.72) (Şekil 26).

Kanuni Sultan Süleyman'a ait olup, 16. yüzyıl tarihli dir. Uzunluğu 90 cm, namlusu çelik, kabzası ise boynuzdur.

Şekil 28. Kanuni Sultan Süleyman'ın Kılıcı, T.S.M. Env. No: 1/459 (Kaynak: M.S.İ.B. Arşivi, 2024).

Şekil 29. Kanuni Sultan Süleyman'ın Kılıcı, T.S.M. Env. No: 1/95 (Kaynak: M.S.İ.B. Arşivi, 2024).

Şekil 30. Osmanlı Eğri Kılıcı, T.S.M. Env. No: 1/11034 (Kaynak: M.S.İ.B. Arşivi, 2024).

Tezminatında altın ve gümüş kullanılmıştır. Kılıcın üzerinde Muhammed Resul-ullah, maşallah ve yapanın Seyyid Bayram olduğu yazmaktadır (Ayhan, 2011, s.69) (Şekil 27).

Kanuni Sultan Süleyman'a ait olup, 16. yüzyıl tarihlidir. Uzunluğu 77 cm, namlusu çelik, kabzası ise kemiktir. Tezminatında altın ve gümüş kullanılmıştır. Kılıcın üzerinde Kanuni Sultan Süleyman için imal edildiği ve yapanın Hacı Yusuf olduğu yazmaktadır (Ayhan, 2011, s.68) (Şekil 28).

Kanuni Sultan Süleyman'a ait olup, 16. yüzyıl tarihlidir. Uzunluğu 92 cm, namlusu çelik, kabzası ise gümüş yeşim taşı ve yakuttur. Tezminatında altın ve gümüş kullanılmıştır. Kılıcın üzerinde altınla yazılan ayetler ve bir madalyon içinde dört defa tekrar eden Kanuni Sultan Süleyman için zafer temennisi içeren dua yazılmıştır (Ayhan, 2011, s.67) (Şekil 29).

17. yüzyıla tarihli bu kılıç 87,5 cm uzunluğundadır. Namlusu çelik, kabzası ise boynuzdur. Kını ahşap, meşin ve gümüşten yapılmıştır. Tezminatında altın ve gümüş kullanılmıştır. Kılıcın bir yüzünde "Başarım Allah'tandır", diğer yüzünde ise "Allah'a güvenim sonsuzdur" manaların Arapça yazılar ile Acemoğlu imalatı yazmaktadır (Ayhan, 2011, s.77) (Şekil 30).

Sultan IV Murad'a ait olup, 1631–32 tarihlidir. Uzunluğu 87 cm, namlusu çelik, kabzası ise boynuzdandır. Tezminatında altın ve gümüş kullanılmıştır. Kını ahşap, meşin ve gümüşten yapılmıştır. Kılıç üzerinde Arapça ayet, dua ve Murat Han'a övgüler yazmaktadır (Ayhan, 2011, s.76) (Şekil 31).

Sultan III. Mehmed'e ait olup, 16. yüzyılın II., 17. yüzyılın ilk yarısı tarihlidir. Uzunluğu 104 cm, namlusu çelik, kabzası ise kemiktir. Balçak ucu ile kabza başı arasında eli koruyan metal bir siperi bulunmaktadır. Tezminatında altın ve gümüş kullanılmıştır. Kılıcın üzerinde Arapça olarak Sultan Mehmed'e kılıca ait faziletler ve sultan için yapıldığı yazmaktadır (Ayhan, 2011, s.63) (Şekil 32).

Kaptan Küçük Hüseyin Paşa'ya ait olup, 18. yüzyıl tarihlidir. Uzunluğu 96 cm, namlusu çelik, kabza ve balçağı altındır. Kını ahşap, meşin ve altından yapılmıştır. Tezminatında altın kullanılmıştır. Kılıcın üzerinde Türkçe olarak Sultan III. Selim tarafından Kaptan Küçük Hüseyin Paşa'ya hediye edildiği yazmaktadır. Sultana ait tuğranın da bulunduğu kılıcın diğer yüzünde Ömer el-Bosnevi tarafından yapıldığı yazmaktadır (Ayhan, 2011, s.86) (Şekil 33).

Şekil 31. Sultan IV Murad'ın Kılıcı, T.S.M. Env. No: 1/488 (Kaynak: M.S.İ.B. Arşivi, 2024).

Şekil 32. Sultan III. Mehmed'in Kılıcı, T.S.M. Env. No: 1/486 (Kaynak: M.S.İ.B. Arşivi, 2024).

Sultan III. Selim ait olup, 1799–1800 tarihlidir. Uzunluğu 78 cm, namlusu çelik, kabza ve balçağı altındır. Kını ahşap, meşin ve altından yapılmıştır. Tezyinatında altın kullanılmıştır. Kılıcın üzerinde Sultan III. Selim ve Sultan II. Mahmud'un tuğraları bulunmaktadır (Ayhan, 2011, s.82) (Şekil 34).

Sultan I. Abdulhamid'e ait olup, 18. yüzyılın II. yarısına tarihlidir. Uzunluğu 99 cm, namlusu çelik, kabzası ise boynuzdur. Balçak ucu ile kabza başı arasında eli koruyan metal bir siperi bulunmaktadır. Tezyinatında altın ve gümüş kullanılmıştır. Kılıcın bir yüzünde Farsça sultana övgü, diğer yüzünde ise Arapça ayetler yazılmıştır (Ayhan, 2011, s.69) (Şekil 35).

Sultan Mehmed Reşad'a ait olup, 20. yüzyılın ilk yarısına tarihlidir. Uzunluğu 91cm, namlusu çelik, kabza ve balçağı altındır. Kını fildişi, meşin ve altından yapılmıştır. El siperine bağlı ipi altın sırma ile yapılmıştır. Kılıcın üzerinde Sultan Mehmed Reşad'ın tuğrası bulunmaktadır (Ayhan, 2011, s.93) (Şekil 36).

SONUÇ

Osmanlı toplumunda zengin bir çeşitliliğe sahip olan kesici silahlar, ateşli silahların icadına kadar törensel güç gösterilerinin vazgeçilmez unsurları olmuşlardır. Bu silahlar arasında kılıcın ayrıcalıklı bir yere sahip olma nedeni, tarihsel derinliği ve sembolik anlamlarıyla doğru orantı-

lıdır. Kutsallık, egemenlik, bağımsızlık ve şeref gibi soyut kavramların somut bir ifadesi haline gelen kılıç, atlı göçebe kültürden Osmanlı'nın imparatorluk sürecine taşıdığı kültürel miras öğelerinden biri olmuştur.

Genelden özele bir yaklaşımla Türk eğri kılıcını inceleyen bu makalede, tanımı, tarihsel gelişimi, başlıca bölümleri ve fonksiyonel özellikleri seçkin örnekler eşliğinde incelenmeye çalışılmıştır. Özgün bir form olarak 16. yüzyılda olgunluk dönemine ulaştığı kabul edilen Türk eğri kılıcının karakteristik kabza başı, yalmanı ve eğri namlusunun kullanımı esnasında savaşıya uygulamada sağladığı avantajlar ve özel teknikler detaylandırılmıştır. Ters kesiş gibi özel manevralara imkân tanıyan kavisli namlusu ile darbe etkisini artıran ve kullanıcı elinde etkili bir silah dönüşen Türk eğri kılıçlarının, düz kılıçlardan daha hafif olmalarına rağmen özel ustalık gerektiren kullanımı sıkı talimler sonucu elde edilmiştir.

Etkisi sadece kullanıldığı çevrede sınırlı kalmayan Türk eğri kılıçları, farklı coğrafya ve kültürlerdeki kılıçların değişimini de etkilemiş, Arap Yarımadasından İran'a, Avrupa'dan Amerika'ya kadar uzanan bu etki alanı ile tesirini somut bir şekilde ortaya koymuştur. Etkisi bu denli geniş alanda görülmesine rağmen, gücünün gerektiği düzeyde biliniyor olmaması, bu çalışmanın temel motivasyonu olmuştur.

Kültürel mirasın önemli bir parçası olmakla beraber tezyini sanatlar bakımından da takdire şayan yeri ve önemi bulunan bu eserler, kutsi ve sembolik manalarını daima

Şekil 33. Kaptan Küçük Hüseyin Paşa'nın Kılıcı, T.S.M. Env. No: 1/501 (Kaynak: M.S.İ.B. Arşivi, 2024).

Şekil 34. Sultan III. Selim'in Kılıcı, T.S.M. Env. No: 1/499 (Kaynak: M.S.İ.B. Arşivi, 2024).

Şekil 35. Sultan I. Abdulhamid'in Kılıcı, T.S.M. Env. No: 1/382 (Kaynak: M.S.İ.B. Arşivi, 2024).

muhafaza eden bir savaş objesi olmakla kalmayıp aynı zamanda yüksek sanat vasıfları taşıyan nesneler olmuşlardır.

Bu çalışmayla açıkça görüleceği gibi kutsi ve sembolik manalar içeren objelerin insan psikolojisi üzerinde yarattığı hayranlık, o nesnenin üzerinde taşıdığı tezyini unsurların

da katkısıyla oluşmaktadır. Türk sanatının veciz ve zengin ifade kudretiyle vücut bulmuş eserlerinde görülen bu tezyinat ile dönemin diğer el sanatlarında uygulanan bezemelerin uyum içinde bir üslup birliği sergilemesi, sanatta geleneğin sürekliliğini de göstermektedir. İnsanın beşikten

Şekil 36. Sultan Mehmed Reşad'ın kılıcı, TSM Env. No: 1/2910 (Kaynak: M.S.İ.B. Arşivi, 2024).

mezara kadar her alanda kullanmaya özen gösterdiği tez-yini unsurların, savaş aleti gibi işlevsel objelerde de varlık göstermesi, incelemeye değer olan bu nesnelerin değer ve önemini bir kez daha göstermektedir.

Sonuç olarak, bilinirliği yeteri düzeyde olmayan ve Türklerle adeta özdeşleşen bir kılıç türü, bu makalede mercek altına alınarak literatüre mütevazı bir katkı sağlamak amaçlanmıştır. Kendisine has özellikleri, formu ve fonksiyonel kullanımı olan Türk eğri kılıçlarının kültürel önemlerinin altı çizilmiş ve nadide örneklerle dolu her biri eser niteliği taşıyan bu kılıçlara araştırmacılar için bir kaynak teşkil etmesi umulmaktadır. Türk eğri kılıcı, sahip olduğu tarihsel derinlik ve sanatsal zenginlik bakımından sadece bir silah olmaktan öte, taşıdığı kültürel miras ile geçmişten günümüze ışık tutan önemli unsurlardan biri oluşu ile özel bir değerlendirmeyi hak etmektedir.

Etik: Bu makalenin yayınlanmasıyla ilgili herhangi bir etik sorun bulunmamaktadır.

Çıkar Çatışması: Yazarlar, bu makalenin araştırılması, yazarlığı ve/veya yayınlanması ile ilgili olarak herhangi bir potansiyel çıkar çatışması beyan etmemiştir.

Finansal Destek: Yazarlar, bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.

Yapay Zeka Kullanımına İlişkin Açıklama: Makalenin hazırlanmasında yapay zeka kullanılmamıştır.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Ethics: There are no ethical issues with the publication of this manuscript.

Conflict of Interest: The authors declared no potential conflicts of interest with respect to the research, authorship, and/or publication of this article.

Financial Disclosure: The authors declared that this study has received no financial support.

Statement on the Use of Artificial Intelligence: Artificial intelligence was not used in the preparation of the article.

Peer-review: Externally peer-reviewed.

KAYNAKLAR

- Acar, Ş. (2013). Osmanlı Kılıçları. *Toprak İşveren Dergisi*, 98, 1–19.
- Akay, T., & Tekir, Ş. (editor.). (2019). *Tarihe yön veren silah kılıç*. İdeal Kültür Yayıncılık.
- Akdüz, S. (2011). Osmanlı silahları, silah üretim merkezleri ve literatürü tarihi. *Tarih Okulu Dergisi*, 10, 1–37.
- Atalay, B. (1985-1986). *Divanü Lugatı't-Türk tercümesi* (1–4. Ciltler). Türk Tarih Kurumu Yayınları.
- Aydın, H. (1996). Zafer meydanlarından müze vitrinlerine...Kanuni'nin Kılıçları. *Tarih ve Medeniyet Dergisi*, (23), 61–63.
- Aydın, H. (2007). Topkapı Sarayı'nda Padişah Kılıçları. *El Sanatları Dergisi*, (4), 28–37.

- Aydın, H. (2012). *Sultanların Silahları* (2. baskı). T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı.
- Ayhan, A. (2011). *Topkapı Sarayı Silah Koleksiyonu* (1. baskı). T. C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.
- Baykara, T. (2019). *Benzersiz Tasarım Eşsiz Türk Kılıcı Yatağan*. Denizli Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları.
- Bikkul, A. U. (1957). Topkapı Sarayı Silah Müzesindeki Eserler. *Türk Etnografya Dergisi*, (2), 35–52.
- Bikkul, A. U. (1962). Topkapı Sarayı Müzesindeki Türk Kılıçları Üzerinde Bir İnceleme. *Türk Etnografya Dergisi*, (4), 20–28.
- Doğan, H. (2025). *Dimişki efsanesi*. <https://www.cebehane.com/pgs/dimiski-efsanesi.html> Accessed on April 26, 2025.
- Eralp, T. N. (1993). *Tarih Boyunca Türk Toplumunda Silah Kavramı ve Osmanlı İmparatorluğunda Kullanılan Silahlar*. Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- Erginsoy, Ü. (1978). *İslam Maden Sanatının Tarihsel Gelişimi (Başlangıcından Anadolu Selçuklularının Sonuna Kadar)*. Kültür Bakanlığı Yayınları: 265 Türk Sanat Eserleri Dizisi:4.
- Genç, U. (2015). Hisart Müzesinde Sergilenen Selçuklu Kılıçları. Osman Kunduracı- Ahmet Aytaç (editors.). *V. Uluslararası Türk Sanatı, Tarihi ve Folkloru Kongresi/Sanat Etkinlikleri*. 13-16 April 2016. Komrat/Moldova. (pp. 85–95).
- Güler, H. (2019). Memluk kılıcı. Akay, T., & Tekir, Ş. (editors.). *Tarihe Yön Veren Silah Kılıç* içinde (223–243). İstanbul: İdeal Kültür Yayıncılık.
- Horoz, K. (2013). Türk Kılıcının Bin Yılı: MS VIII.-XVIII. Yüzyıllar. *Yeni Bir Askeri Tarih Özlemi: Savaş, Teknoloji ve Deneysel Çalışmalar* (pp. 42–56). İçinde Kahraman Ş. (Ed.), Tarih Vakfı Yurt Yayınları.
- Horoz, K. (2025). *Namlu dinamiği üzerine*. <https://www.cebehane.com/pgs/namlu-dinamigi-uzerine.html> Accessed on April 26, 2025.
- Horoz, K. (2025). *Türk kılıççılığı*. <https://www.cebehane.com/pgs/turk-kilici.html> Accessed on April 26, 2025.
- Lakesi Trader. (2025). *Edged weapons*. <https://www.lakesidetradet.com/item.php?ID=32342> Accessed on April 26, 2025.
- Milli Saraylar İdaresi Başkanlığı. (2024). *M.S.İ.B. Arşivi*. Milli Saraylar İdaresi Başkanlığı.
- Öcal, S. (2019). Kılıç. Akay, T., & Tekir, Ş. (editors.). *Tarihe Yön Veren Silah Kılıç* içinde (15–30). İdeal Kültür Yayıncılık.
- Ögel, B. (1948). Türk Kılıcının Menşe ve Tekamülü Hakkında, *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, 5(6), 431–460. [CrossRef]
- Özer, U. (1971). *Türk Kılıcı “maddeleşmiş kültür örneği olarak”* [Yayınlanmamış Lisans Tezi]. İ.Ü. Edebiyat Fakültesi Sosyal Antropoloji ve Etnoloji Bölümü
- Tanrıbuyurdu, G. (2012). “Klasik Türk Şiirinde “Kılıç, Duası”, *Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*, 9, 139–166. [CrossRef]
- Tarih ve Arkeoloji. (2025). *Turcae-Turks-Seythians*. <https://tarihvearkeoloji.blogspot.com/2020/10/turcae-turks-scythians.html> Accerssed on April 28, 2025.
- TDV İslam Ansiklopedisi. (2002). Kılıç. (Nebi Bozkurt, Yaz.). *TDV İslam Ansiklopedisi* (Cilt 25, pp. 405–408). Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı.
- Tekir, S. (2019). Harp meydanlarından tören meydanlarına: Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Kılıç. Akay, T., & Tekir, Ş. (Edt.). *Tarihe Yön Veren Silah Kılıç* içinde (161–165). İdeal Kültür Yayıncılık.
- Temizkan, A. (2019). Kafkas Kılıçlar: Eğri Kılıç ve Şaşka. T., & Tekir, Ş. (editors.). *Tarihe Yön Veren Silah Kılıç* içinde (199–222). İdeal Kültür Yayıncılık.
- Tezcan, T. (1983). *Silahlar*. Yapı ve Kredi Bankası Kültür ve Sanat Hizmetlerinden, (9). İstanbul.
- Ünsal, Y. (1966). Türk Kılıç Ustaları. *Türk Etnografya Dergisi*, (7-8), 59–98.
- Worth Point. (2025). *Genuine ancient proto roman gladius hispaniensis iberian celtic iron sword*. <https://www.worthpoint.com/worthopedia/genuine-ancient-proto-roman-gladius-1728029461> Accessed on April 26, 2025.
- Yıldız, B. (2020). Hunlardan Osmanlı Dönemine: Türk (Eğri) Kılıcın Gelişim Süreci. *Harp Tarihi Dergisi*, (2), 59–110.
- Yüksel, A. & Güven. O. (2019). Osmanlı Padişahlarının Keşkin Bir Hediyesi Olarak Kılıç. T., & Tekir, Ş. (Eds.), *Tarihe Yön Veren Silah Kılıç* içinde (109–128). İstanbul: İdeal Kültür Yayıncılık.